

Eindrapportage Project HEMO

Harmoniseren Examinering Maritieme Opleidingen

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Projectplan	4
Aanleiding van het project.	4
Probleemstelling Project	4
Projectdoelstellingen.....	4
Projectresultaat	4
Projectaanpak.....	5
Aanpassingen projectplan	5
2 Huidige situatie.....	6
Bevindingen analyse.....	7
Het KD en het STCW	7
Typering examenplannen.....	7
Overeenkomsten	7
Verschillen	8
3 De gewenste situatie	9
Harmoniseren.....	9
Eisen voor het gezamenlijke examenplan	9
Visie op examinering en de beroepspraktijk sleutel tot harmonisering?	10
Conclusie	10
Advies	10
Werken met twee examenplannen.....	10
Starten met één examenplan	11
Opdracht aan ESTEL.....	12
Tijdspad	13
Bijlage 1 Subsidieaanvraag Project Hemo	14
Bijlage 2 Voor- en nadelen verschillende typen examenplannen.....	18

Inleiding

Op 1 oktober 2015 tekende de Minister van OCW de MBO-raad en de NRTO de Examenagenda MBO om de examenkwaliteit in het MBO te verbeteren. In de examenagenda worden drie doelen beschreven: 1 exameninstrumenten op orde, 2 Examenprocessen in control en 3 Professionaliteit op orde. Om te werken aan de verbetering van de examenproducten en de professionalisering van examenfunctionarissen werd binnen de MBO-raad een project uitgevoerd. Vanuit dit project konden bedrijfstakgroepen (BTG) subsidie krijgen voor het uitvoeren van activiteiten die leiden tot de verbetering van examenkwaliteit en examenproducten. Of om de examinering voor te bereiden en in te richten voor de herziene kwalificatiedossiers. Dit document is de eindrapportage van het project HEMO dat staat voor Harmoniseren Examinering Opleiding Maritieme opleidingen. Dat door de BTG MTLM is geïnitieerd.

Aanleiding van het project was dat in de totaal zes instellingen (regionale opleidingscentra en één vakschool) die maritieme opleidingen verzorgen de kwalificatie-eisen op een andere manier worden geëxamineerd. De betrokken instellingen vinden de situatie waarin ieder zijn eigen examens ontwikkelt niet meer wenselijk voor de herziene kwalificatiedossiers. Daarnaast speelt de vraag of het onderbrengen van de examenproducten van de instellingen bij de examenstichting ESTEL gewenst is. Gedurende dit project is, tevens in het kader van de Examenagenda MBO, het advies 'Drie routes naar een valide examenproduct' verschenen. In dit advies wordt voorgesteld dat mbo-scholen uit drie routes kunnen kiezen om tot valide exameninstrumenten te komen: route 1: is inkoop bij een gecertificeerde examenleverancier, route 2: zelf ontwikkelen binnen de collectieve afspraken of route 3: examenproducten aanbieden voor externe validering. Daarmee werd de aanvankelijke wens van het Cluster Maritiem om middels dit project examens van de zes scheepvaart opleidingen te harmoniseren gedurende de looptijd van dit project noodzaak.

Om harmoniseren te realiseren moest de examinering voor de vakspecifieke kerntaken van de zes verschillende instellingen vergeleken worden om zo overeenkomsten en de onderlinge verschillen in kaart te brengen. De bevindingen van deze analyse zijn beschreven in hoofdstuk 1. Daarnaast moest onderzocht worden bij alle betrokken scholen en bij toezichthouders hoe de wenselijke examensituatie eruit ziet. De beschrijving van gewenste situatie is opgenomen in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 bevat de beschrijving van een voorstel om te komen tot een geharmoniseerde manier van examineren binnen de maritieme opleidingen. In het voorstel wordt de opdracht aan ESTEL beschreven met daarbij het tijdspad.

1 Projectplan

Aanleiding van het project.

De maritieme opleidingen in Nederland maken onderdeel uit van de opleidingen in het (bekostigd) middelbaar beroepsonderwijs. In totaal zijn er zes instellingen (regionale opleidingscentra en één vakschool) die de maritieme opleidingen verzorgen. Iedere onderwijsinstelling bepaalt hoe de kwalificatie-eisen geëxamineerd worden in de aangeboden opleidingen. Dit heeft ertoe geleid dat binnen de maritieme opleidingen in Nederland op een verschillende manier en met verschillende exameninstrumenten wordt geëxamineerd. Bijzondere bijkomstigheid is dat instellingen te maken hebben met internationale wettelijke beroepsvereisten waaraan gediplomeerden in de maritieme sector moeten voldoen.

Door de toenemende aandacht van de overheid voor de kwaliteit van de examinering vinden de betrokken instellingen de situatie waarin ieder zijn eigen examens ontwikkelt niet meer wenselijk voor de herziene kwalificatiedossiers. Daarnaast speelt de vraag of het onderbrengen van de examenproducten van de instellingen bij de examenstichting ESTEL gewenst is.

Om dit te realiseren moeten de examenprocessen en de exameninstrumenten voor de vakspecifieke kerntaken van de zes verschillende instellingen vergeleken worden om overeenkomsten en de onderlinge verschillen in kaart te brengen. Daarnaast moet onderzocht worden, bij alle betrokken scholen en bij toezichthouders, hoe de wenselijke examensituatie eruit ziet. Om vervolgens te komen tot een voorstel voor een geharmoniseerde manier van examineren van de maritieme opleidingen. In het voorstel wordt concreet beschreven welke veranderingen nodig zijn om de gewenste situatie te realiseren met daarbij het tijdsplan.

Probleemstelling Project

Hoe kunnen binnen Nederland de vakspecifieke kerntaken in de maritieme opleiding Maritiem Officier alle Schepen op een eenduidige adequate en kwalitatief verantwoorde manier en met eenduidige examenproducten geëxamineerd worden, zodat alle stakeholders (onderwijs, de Maritieme branche, toezichthouders vanuit het Ministerie van Infrastructuur & Milieu en de Onderwijsinspectie en de sociale partners) tevreden zijn.

Projectdoelstellingen

Op 10 juli 2016 is bij de stakeholders duidelijkheid over en draagvlak voor een adequate, eenduidige manier van examinering van de (vakspecifieke) kerntaken in de herziene kwalificatiedossiers van de maritieme opleidingen en over wat nodig is om eenduidige examenprocessen en producten te realiseren.

Projectresultaat

- Beschrijving van de huidige situatie: overzicht hoe de kwalificaties voor de maritieme opleidingen nu binnen de zes onderwijsinstellingen worden geëxamineerd. Met daarbij een analyse van de overeenkomsten en verschillen op gebied van werkwijze en instrumenten.
- Beschrijving van de gewenste werkwijze voor examineren van de exameneisen uit de herziene kwalificaties voor de maritieme opleidingen.
- Stappenplan, werkwijze en plan van eisen om de kwaliteit van de examinering te verbeteren en te komen tot een eenduidige manier van examineren van de kwalificaties voor de

maritieme kwalificaties.

- Overdracht van het plan van eisen naar: ESTEL, de digitale beoordelingstool en andere sectoren.
- Themabijeenkomst voor betrokken instellingen en stakeholders. Met als doel informeren en draagvlak creëren.

Projectaanpak

In dit project werd gestart met een analyse van de kwalificatie-eisen uit het kwalificatiedossier en daarmee ook de eisen zoals beschreven in het STCW. Vervolgens werd een inventariserend bezoek gebracht aan alle betrokken scholen waarin het gehanteerde examenplan met de daarbij behorende uitgangspunten en achtergronden centraal stonden.

Daarna werden op basis van de geldende kaders criteria verzameld waarmee de examenplannen van de scholen zijn geanalyseerd. Die analyse bestond uit twee fases. De eerste fase was een analyse van elk individueel plan op voor- en nadelen. De tweede analyse bestond uit het inventariseren van de overeenkomsten en verschillen in de verschillende plannen van de scholen. Daarbij werden ook aanknopingspunten en mogelijkheden tot harmoniseren onderzocht.

Met de mogelijkheden tot harmoniseren en de analyse van de individuele plannen werden de instellingen voor een tweede maal bezocht. Dit om nog meer zicht te krijgen op onderbouwing van gemaakte keuzes bij de inmiddels verder uitgewerkte examenplannen en om de bevindingen van de eerste analyse te bespreken en te zoeken naar mogelijkheden voor draagvlak voor harmoniseren.

Daarna zijn twee themadagen georganiseerd de eerste bijeenkomst stond vooral in het teken van terugkoppelen van bevindingen bij de analyse en het inventariseren van behoefte aan de manier van harmoniseren i.r.t. de drie routes naar valide examinering. Tijdens die bijeenkomst werden wensen en eisen geformuleerd die van belang zijn voor het inrichten van het examenplan. De tweede themabijeenkomst stond in het teken van het harmoniseren van de examenplannen. Op basis van drie belangrijke issues bij de inrichting van de examenplannen werd gezocht naar mogelijkheden.

Aanpassingen projectplan

In de beginfase van het project werd vanwege de doorlooptijd en draagvlak in het Cluster Maritiem besloten dit project volledig te focussen op de opleiding Maritiem Officier alle schepen. Deze opleiding heeft de meest uitgebreide kwalificatie-eisen daardoor werd verwacht dat alle knelpunten voor harmoniseren in het project aan bod kwamen. De verwachting was dat de in dit project opgedane ervaring met harmoniseren gebruikt kan worden voor harmoniseren van de examinering van de andere maritieme opleidingen.

Dit project heeft een langere looptijd gehad dan aanvankelijk was gepland. Die extra tijd was nodig voor het creëren van draagvlak voor de te overbruggen verschillen en voor het afleggen van een tweede ronde bezoeken aan de scholen. Er werd besloten de themabijeenkomst met externe stakeholders pas te organiseren op het moment dat binnen de onderwijspartners draagvlak aanwezig is. De themabijeenkomsten zijn daarom alleen gehouden met de onderwijspartners.

2 Huidige situatie

De analyse bestond uit het ophalen van de huidige situatie. Dat betrof het examenplan voor de opleiding Maritiem Officier alle schepen met het crebonummer 25516 uit kwalificatiedossier Koopvaardij 23202.

Deze opleiding wordt aangeboden in zes Nederlandse onderwijsinstellingen alle zes de onderwijsinstellingen werden in dit project meegenomen. Het betrof de hieronder opgesomde onderwijsorganisaties:

- Maritieme Academie Holland met daarin verenigt:
 - Nova College
 - ROC Friese poort
 - Noorderpoort
- ROC Kop van Noord Holland
- STC-Group
- Scalda

In totaal werden de examenplannen van zes instellingen geanalyseerd die gedurende het project tot vier zijn samengevoegd.

Gedurende de projectduur is binnen de onderwijsinstellingen die verenigd zijn binnen de Maritieme Academie Holland een samenwerking op gebied van examinering vormgegeven. Dit heeft geresulteerd in één examenplan voor de drie aan de Maritieme Academie verbonden instellingen.

Naast het examenplan zijn ook een deel van de examenprocessen betrokken met name de betrokkenheid van het beroepenveld bij de examinering. Voor het analyseren van examenplannen is gebruik gemaakt van criteria die zijn voortgekomen uit de volgende documenten: Het Kwalificatiedossier, het STCW, het waarderingskader 2017 en het sectoraal examenprofiel.

Bij de analyse werd gekeken naar de volgende criteria voor examinering:

- Sluit aan op de uitstroomseisen van het kwalificatiedossier: Doet recht aan de kerntaken, werkprocessen en overige vereisten KD;
- Voldoet aan de toetstechnische eisen: validiteit, betrouwbaarheid, objectiviteit en transparantie;
- Dekking is volledig;
- Examenvorm past bij taakcomplexiteit;
- Evenwichtige waardering mogelijk;
- Examens voldoen aan de sectorale of regionale afspraken;
- Cesuur ligt op niveau dat de student aan de eisen voldoet;
- Beoordelingsvoorschrift maakt objectieve beoordeling mogelijk;

Naast bovengenoemde criteria zijn de examenplannen geanalyseerd op de aspecten HUBO.

Bevindingen analyse

Het KD en het STCW

De voor de opleiding Maritiem Officier alle schepen geldende kwalificatie-eisen in het kwalificatiedossier (KD) zijn afkomstig uit het internationaal verdrag betreffende de normen voor zeevarenden inzake opleiding, diplomering en wachtdienst (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, STCW-verdrag). Dit maakt dat de eisen, het beheersingsniveau, de vereiste kennis en vaardigheden en het gewenste beroepsresultaat uitermate concreet zijn beschreven. Wat de mogelijkheid tot interpretatieverschillen van de inhoud van het KD beperkt.

Typering examenplannen

Uit de analyse bleek dat de vier verschillende examenplannen konden worden getypeerd in drie verschillende typen die vooral voort kwamen uit de gehanteerde eenheid van examineren. De eenheid van examineren verschilde van examens met als eenheid één werkproces, één kerntaak of één gebied binnen het beroep. Het hanteren van een andere eenheid van examineren heeft onder andere gevolgen voor het aantal examens. In tabel 1 is een overzicht weergegeven van de verschillen in de eenheid van examineren. In de onderste regels zijn de kerntaken en werkprocessen beschreven. Aan de samenvoeging van de cellen daarboven is globaal weergegeven hoe de kwalificatie-eisen geclusterd worden in de verschillende examens.

Overzicht analyse benaderingswijze examenproducten																					
Hoeveelheid examenproducten	↑ minder	Nautisch OL + ML			Cargo OL + ML			Technisch OL + ML							Certificaten Veiligheid		Maricom B	Certificaten Veiligheid			
		Navigatie + Cargo OL			Navigatie + Cargo ML			Tech. Engineering + electrical OL			Tech. Engineering + electrical ML				Certificaten Veiligheid		Maricom B	Certificaten Veiligheid			
		Navigatie ML			Cargo ML			Techn. Engineering ML			Tech. Electrical ML				Certificaten Veiligheid		Maricom B	Certificaten Veiligheid			
		KT1 P4-K1 Nautisch DP			KT2 P4-K2 Nautisch ML			KT3 P4-K3 Technisch OL			KT4 P4-K4 Technisch ML				KT5 B1-K3 + P4-K5 Veiligheidstaken						
	w1	w2	w3	w1	w2	w3	w1	w2	w3	w4	w1	w2	w3	w4	w1	w2	w3	w4	w5	w6	w7
↓ meer	B1-K1 Voert operationele taken uit op OL																	P4-K5 Voert communi			Nieuwe KD
	B1-K2 Voert operationele taken uit op ML																	B1-K3 Voert veiligheidstaken uit op alle schepen			

Tabel 1: Overzicht analyse benaderingswijze examenproducten

Overeenkomsten

Op alle scholen is de bereidheid tot harmoniseren van de examinering uitgesproken.

Bij alle scholen is een weloverwogen examenplan opgesteld waarbij de beroepspraktijk steeds het uitgangspunt vormt. Daarbij werd een indeling van de examinering naar beroepsgebied gezien en wordt de indeling in de gebieden Navigatie, Cargo en Technisch op alle scholen gehanteerd.

Bij alle scholen wordt het bedrijfsleven betrokken bij het construeren, vaststellen en afnemen van examens. Samenwerking met vertegenwoordigers vanuit het werkveld is structureel georganiseerd.

Bij alle scholen wordt in een authentieke (gesimuleerde) omgeving geëxamineerd met betrokkenheid vanuit het werkveld.

Verschillen

Verschillen zijn er vooral in de eenheid van examineren en daarmee ook het aantal examens. Bij de ene school bestond de eenheid van examineren uit één of enkele werkprocessen, bij de andere uit een kerntaak en bij weer een ander uit een aantal werkprocessen van meerdere kerntaken die over een gebied binnen het beroep gaan. Deze verschillen lijken voort te komen uit een verschil van visie op examinering.

De aanpak voor het inrichten van het examenplan verschilt. Zo worden bij enkele scholen het STCW (de functietabellen) en het daarvan afgeleide kwalificatiedossier met de daarin gedefinieerde kerntaken als vertrekpunt bij het inrichten van het examenplan gebruikt. Bij een ander examenplan werden cruciale beroepstaken binnen één van de drie beroepsgebieden gebruikt als vertrekpunt en werd de uitkomst van examens terugvertaald naar resultaten per kerntaak of werkproces.

In bijlage 2 is per type examenplan een beschrijving gegeven van de voor- en nadelen. Daarbij moet worden aangemerkt dat alle plannen weldoordacht zijn opgebouwd. Bij het lezen van de beschrijving van de voor- en nadelen van de examenplannen moet rekening worden gehouden met het feit dat de bijbehorende examenproducten van een aantal plannen nog niet ontwikkeld zijn. In dit project zijn de examenproducten daarom buiten beschouwing gelaten en wordt over de examenplannen geen oordeel gegeven. De opgemerkte voor en nadelen per examenplan kunnen veranderen indien duidelijk is hoe de producten zijn geconstrueerd. Daarom kan aan de beschreven voor en nadelen geen waardeoordeel worden toegekend.

3 De gewenste situatie

Harmoniseren

De vertegenwoordigers van de bij dit project betrokken scholen hebben allemaal de wens geuit om tot harmoniseren van de examinering over te gaan. Unaniem is gekozen voor route 1 naar valide examinering. Inkoop bij een gecertificeerde examenleverancier in dit geval bij ESTEL. Het op te leveren examenplan moet van goede kwaliteit zijn, het STCW moet leidend zijn, moet ten minste drie theorie-examens bevatten en moet leiden tot een zo laag mogelijke verantwoordingsdruk.

Het kiezen voor deze route brengt de scholen naast een gevalideerde examinering veel voordelen. Zo kan het winst opleveren in de verantwoordingslast en het beheer van de examens. Levert het winst op bij de ontwikkeling en vaststelling en brengt het onderbrengen bij ESTEL de scholen een eenduidige en transparante manier examineren, dit is zowel voor de school als voor de studenten als voor het bedrijfsleven een voordeel. Scholen die reeds examenproducten ontwikkeld hebben kunnen deze producten inbrengen in het aanbod van de examenleverancier. Mist het aanbod vernieuwend en bruikbaar is kan de examenleverancier daar een vergoeding tegenover stellen.

Eisen voor het gezamenlijke examenplan

1 Theorie- examens

In het kader van dit project is onderzocht hoe te komen van vier verschillende examenplannen naar één gedragen examenplan. Daarbij is in eerste instantie gekeken naar eisen die een school vanuit het eigen handboek examinering mee moest nemen in het examenplan. Daaruit kwam één eis naar voren. Bij het Nova College geldt de eis dat ten minste een aantal (drie) theorie examens deel moet uitmaken van het examenplan. Er waren vanuit het handboek examinering van andere scholen geen specifieke eisen. Bij alle scholen maken theorie-examens onderdeel uit van het examenplan daarom is deze eis geen bedreiging voor de harmonisatie gebleken.

2 Verantwoordingsdruk

Een andere eis was dat de verantwoordingsdruk omlaag moet. Hoe minder examens hoe minder te verantwoorden. Dus zo min mogelijk examens. Alle betrokkenen ervaren een hoge verantwoordingsdruk als nadelig maar niet voor alle betrokken scholen is een zo laag mogelijk aantal examens een harde eis. Deels omdat het harmoniseren van de examinering en het onderbrengen daarvan bij de examenleverancier ook bijdraagt aan het verlagen van de verantwoordingsdruk.

3 STCW leidend

Vanuit drie scholen kwam de eis om het STCW leidend te laten zijn bij de inrichting van het examenplan. In die zin dat de functiescheiding zoals die in het STCW is opgenomen middels de functietabellen herkenbaar moet zijn in de examinering. Hiermee is eenduidig en transparant dat de examinering aan de eisen van het wereldwijde verdrag het STCW voldoet. Op- en afstroom van studenten vanuit en naar lager liggend MBO-opleidingsniveaus is hierdoor eenvoudiger realiseerbaar en er zijn uiteindelijk voor de hele koopvaardijberoepskolom minder examens nodig. Concreet houdt die eis in dat de onderdelen uit de Basis en het Profiel van het KD gescheiden moeten blijven in de examinering. Het in één examen combineren van onderdelen uit de kerntaken van het basisdeel en onderdelen uit de kerntaken van het profieldeel is op basis van deze eis uitgesloten. Voor de scholen van de Maritieme Academy Holland is het ook de eis dat het STCW leidend is alleen hanteren zij een

andere visie op de uitwerking van deze eis. Zij combineren kwalificatie-eisen op operational level en kwalificatie-eisen op management level wel in de examinering.

4 Kwaliteitseisen

Eén van de scholen van de Maritieme Academie Holland kampt met problemen op het gebied van de kwaliteit van de examenprocessen en examenproducten bij één van de andere maritieme opleidingen. Deze school is daarom gebaat bij een zo valide, betrouwbaar, transparant en objectief mogelijk examenplan met daarin zo min mogelijk risico's.

Visie op examinering en de beroepspraktijk sleutel tot harmonisering?

Alle bij dit project betrokken scholen gebruikten argumenten uit de beroepspraktijk ter onderbouwing van de gemaakte keuzes en bij de gehanteerde visie op examinering. Dat vormt vermoedelijk de basis voor harmonisering. Het gezamenlijk uitwerken van een visie lijkt daarbij van groot belang om te komen tot gedeelde, soms nieuwe inzichten. Bij de bezoeken aan de verschillende scholen bleek dat op alle scholen bij betrokkenen een ontwikkeling gaande was en dat de komst van het herziene KD is aangegrepen om de kwaliteit van de examinering te verbeteren, dit steeds gestart met het formuleren van de visie op examinering. Samen ontwikkelen en redeneren kan leiden tot collectieve nieuwe inzichten. Gedurende de pogingen om tot één gedragen examenplan te komen is het formuleren van een gezamenlijke visie voorgesteld als optie.

Conclusie

Op dit moment zijn de scholen nog niet tot overeenstemming gekomen. Ze verschillen vooral bij het plan om de kwalificatie-eisen op operationeel level en management level gecombineerd te examineren. Binnen de zes scholen heerst over dat aspect verdeeldheid. Drie scholen zijn tegen die aanpak en de andere drie scholen zijn voor z'n aanpak. Het gaan werken met één geharmoniseerd examenplan lijkt daarom op dit moment nog niet haalbaar. Wat wel haalbaar lijkt is te harmoniseren tot twee examenplannen die twee verschillende examenplannen onder te brengen bij ESTEL.

Advies

Stel in het cluster twee examenplannen vast en breng de examinering onder bij examenstichting ESTEL. Daarbij zijn er verschillende mogelijkheden om verder te gaan:

1. Ga tijdelijk werken met twee examenplannen.
2. Probeer te starten met één geharmoniseerd examenplan.

Werken met twee examenplannen

Werken met twee examenplannen leidt op de korte termijn tot een werkbare oplossing. Het examenplan van de Maritieme Academie Holland kan dan het ene plan zijn het andere plan kan voortkomen uit een samenvoeging van de drie examenplannen van Scalda, STC-Group en ROC Kop van Noord Holland. Beide plannen kunnen dan op korte termijn vastgesteld worden. Vervolgens kunnen twee ontwikkelteams aan de slag met het ontwikkelen van de benodigde examenproducten. Bij deze werkwijze kan gewerkt worden met één vaststellingscommissie. Het is bij het werken met twee examenplannen noodzakelijk dat bij elk examenplan eenduidige en concrete uitgangspunten worden geformuleerd op basis waarvan de vaststellingscommissie producten kan beoordelen.

Voordeel van deze werkwijze is dat er in plaats van met zes examenplannen nu landelijk met twee examenplannen gewerkt gaat worden. Andere voordelen zijn:

- Snelle start mogelijk;
- De verantwoordings- en ontwikkeldruk voor scholen daalt;
- Reeds ontwikkelde producten kunnen worden ingebracht.

Aan het werken met twee examenplannen zitten ook risico's. Het is zinvol om daar bij de onderbouwing van de examenplannen rekening mee te houden. Het signaal naar het bedrijfsleven kan zijn dat het maritiem onderwijs is verdeeld in twee stromingen. Bij de formulering van de uitgangspunten moet er rekening mee worden gehouden dat de onderbouwing van gemaakte keuzes bij het ene examenplan geen negatief oordeel in de hand werken op de gemaakte keuzes bij het andere examenplan. Advies is om naast een onderbouwing van elk afzonderlijk examenplan ook te werken aan een onderbouwing van de keuze om met twee plannen te gaan werken. Een dergelijke beschrijving van argumenten waarom twee verschillende examenplannen noodzakelijk zijn kan helpen bij het creëren van draagvlak bij het bedrijfsleven en kan helpen bij het uitleggen aan toezichthouders.

Starten met één examenplan

Een andere mogelijkheid is om toch te starten met één geharmoniseerd examenplan. Wellicht is dit mogelijk door op korte termijn met vertegenwoordigers van alle scholen bij elkaar te gaan zitten en helemaal opnieuw te beginnen met het ontwikkelen van één nieuw examenplan. Alle betrokkenen kunnen dan gezamenlijk goed onderbouwde keuzes maken. Voordeel hiervan is een gelijke start, iedereen is betrokken en het plan komt tot stand op basis van een gezamenlijke visie.

Hoewel het bij deze werkwijze langer lijkt te duren voor gestart kan worden heeft deze werkwijze voordelen:

- Breed draagvlak;
- Vergemakkelijkt de vaststelling van examenplan en producten;
- Eenduidige uitstraling van het Maritieme onderwijs naar bedrijfsleven;
- Vergemakkelijkt de uitleg van gemaakte keuzes aan toezichthouders;
- Vermindert het aantal benodigde uren aan ontwikkeltijd, vaststelling en beheer;
- Met deze aanpak kan alvast geanticipeerd worden op de veranderingen van het Maritiem onderwijs in 2020 en de komst van het nieuwe Kwalificatiedossier.

Risico van deze aanpak is dat bij het ontwikkelen van het nieuwe plan de scholen het niet eens worden. Dan moet toch worden teruggevallen op het werken met twee examenplannen.

Opdracht aan ESTEL

Tijdens de laatste themabijeenkomst is besloten een gefaseerd proces in te zetten waarin de examinering ondergebracht wordt bij examenleverancier ESTEL. In de eerste fase met twee verschillende examenplannen voor de opleiding Maritiem Officier alle schepen met crebonummer 25516. De twee examenplannen worden op de kortst mogelijke termijn vastgesteld in het Cluster Maritiem. Wellicht is het bij de totstandkoming van de producten of in een latere fase toch mogelijk de twee examenplannen te harmoniseren tot één.

De vraag aan ESTEL is de volgende:

Neem de examinering van de opleiding Maritiem Officier alle schepen met crebonummer 25516 op in het aanbod van ESTEL richt de examinering op de volgende manier in:

- Neem twee verschillende examenplannen op in het aanbod van ESTEL.
- Stel de twee examenplannen vast in het eerstvolgende overleg van het cluster Maritiem na 17 november 2016.
- Begeleidt de harmonisering van de drie examenplannen van ROC Kop van Noord Holland, het STC en Scalda.
- Start twee verschillende ontwikkelnetwerken voor het ontwikkelen van de bij de twee examenplannen benodigde examenproducten.
- Installeer één vaststellingscommissie voor het vaststellen van examenproducten bestaande uit:
 - Drie vertegenwoordigers van de scholen
 - Eén van de Nautisch Nederland (werknemers)
 - Twee leden van de KNVR (werkgevers)
- Ondersteun bij het beschrijven van uitgangspunten die de basis vormen van de twee verschillende examenplannen. Om hiermee heel concrete handvatten te verkrijgen voor de vaststelling van examenproducten en voor het ontwikkelen van de verantwoordingsinformatie.
- Onderzoek gedurende het ontwikkelproces of harmonisatie van de twee examenplannen naar één examenplan op een acceptabele manier mogelijk is.

Tijdspad

November december 2016	Jan-april2017	Voor mei vakantie 2017	Voor zomervakantie 2017
Harmoniseren examenplannen KNH, STC, Scalda			
Vaststellen twee examenplannen in cluster Maritiem			
	Elke maand één bijeenkomst ontwikkelnetwerk		
		1 ^e vaststellingscommissie vergadering	
			2 ^e vaststellingscommissie vergadering
			Alle examenproducten vastgesteld

Bijlage 1 Subsidieaanvraag Project Hemo

Projectaanvraag bij MTLM voor subsidie vanuit het project 'Professionalisering examenfunctionarissen en examinering'

Definitieve versie – 2 november 2015

1. Naam activiteit	Harmoniseren (incl. verbeteren) examinering van (internationale) wettelijke beroepsvereisten maritieme opleidingen
2. Aanleiding/ uitgangssituatie	<p>Leerlingen in de opleidingen voor de maritieme sector moeten voldoen aan internationale wettelijke beroepsvereisten. Er zijn zes instellingen die deze opleidingen geven en zij werken met eigen examenproducten. Hierdoor worden leerlingen op verschillende manieren geëxamineerd.</p> <p>Met de invoering van de nieuwe kwalificatiedossiers is bij de betrokken instellingen de behoefte ontstaan om het curriculum en de examinering van de opleidingen met (internationale) wettelijke beroepsvereisten te harmoniseren. Daarnaast doen de meeste leerlingen hun BPV op een schip en in een internationale omgeving. Hierdoor is het voor de instellingen lastig om de kwaliteit van de beoordeling in de BPV te monitoren. Achterliggend doel van dit project is de kwaliteit van het middelbaar maritiem beroepsopleiding te verbeteren en te congrueren. Vanuit de sociale partners en het ministerie van Infrastructuur & Milieu is de wens tot een dergelijke standaardisatie geuit.</p>
3. Wat/ omschrijving activiteit	<p>Het doel van dit project is te onderzoeken op welke wijze kwalificaties waarin sprake is van (internationale) wettelijke beroepsvereisten op adequate en kwalitatief verantwoorde wijze geëxamineerd kunnen worden met in achtname van de HUBO-criteria (haalbaar, uitvoerbaar, betaalbaar en organiseerbaar). Kortom: op welke manier kunnen instellingen duidelijk maken dat hun leerlingen voldoen aan de wettelijke beroepsvereisten voor het beroep waarvoor ze zijn opgeleid?</p> <p>Om dit te bereiken vinden de volgende activiteiten plaats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren op hoe en met welke instrumenten de huidige kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten geëxamineerd worden bij de leden van het onderwijscluster maritiem (IST- situatie). • Onderzoeken hoe de examinering van de maritieme kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten zou moeten plaats vinden bij de leden van het cluster maritiem, inspectie van het Onderwijs, ministerie Infrastructuur & Milieu en bedrijfsleven(SOLL- situatie) • Adviseren over de onderdelen en de werkwijze waarop de kwaliteit van de examinering van kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten verbeterd kan worden • Communiceren over de projectresultaten met andere sectoren

	<ul style="list-style-type: none"> • Delen projectresultaten met betrokken instellingen en stakeholders (bedrijfsleven, ministeries ISM, Inspectie van het Onderwijs, Sociale partners en overige externe stakeholders) <p>Dit project is gericht op instellingen die opleidingen aanbieden waarin sprake is van (internationale) wettelijke beroepsvereisten. In eerste instantie zullen dit alle leden van het onderwijscluster Maritiem zijn (6 instellingen met in totaal ca. 3.500 leerlingen). De uitkomsten van dit project worden gedeeld met instellingen die opleidingen aanbieden met (internationale) wettelijke beroepsvereisten in andere sectoren: T&L: ca. 30 instellingen; Groen: 12 instellingen; Zorg: ca. 40 instellingen; Orde & veiligheid: ca. 20 instellingen.</p> <p>Vanuit de btw MTLM zijn twee andere subsidieaanvragen gedaan: professionalisering van de BPV beoordeling en de start en inrichting van ESTEL. Deze projecten zijn echter niet gericht op de opleidingen voor de maritieme sector en internationale wettelijke beroepsvereisten. De toegevoegde waarde van dit project is dat met de opbrengsten van dit project de maritieme kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten kunnen aansluiten op de instrumenten die in de andere twee projecten worden ontwikkeld.</p>
4. Beoogde resultaten	<p>Dit project levert de volgende resultaten op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van de huidige werkwijze en instrumentarium van instellingen bij de examinering van huidige maritieme kwalificaties (internationale) wettelijke beroepsvereisten (IST – situatie). • Beschrijving van de gewenste werkwijze voor het examineren van de herziene maritieme kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten (SOLL – situatie). • Stappenplan, werkwijze en plan van eisen om de kwaliteit van de examinering van de maritieme kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten te verbeteren • Overdracht van het plan van eisen naar ESTEL, de digitale beoordelingstool en andere sectoren • Themabijeenkomst voor betrokken instellingen en stakeholders (bedrijfsleven, ministerie ISM, Inspectie van het Onderwijs, sociale partners en overige externe stakeholders)
5. Planning/ tijdspad	<p>Dit project start in september 2015 en zal op 31 december 2015 zijn afgerond. De activiteiten zijn als volgt gepland:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren onderzoek: 1 december 2015 – 12 februari 2016 • Opstellen stappenplan/ werkwijze: 15 februari – 10 maart 2016 • Bespreken Stappenplan en plan van eisen met cluster Maritiem: 7 april 2016

	<ul style="list-style-type: none"> • Opleveren projectresultaten: 29 april 2016 • Communicatie naar andere sectoren: mei/juni 2016 • Delen projectresultaten met instellingen en stakeholders (bedrijfsleven, ministeries I&M, Inspectie van het Onderwijs, Sociale partners en overige externe stakeholders) mei/juni 2016
6. Door wie	<p>De kerngroep van de bfg MTLM is de opdrachtgever van dit project. De activiteiten voor dit project worden uitgevoerd onder regie van de leden van het onderwijscluster Maritiem, zij vormen de stuurgroep.</p> <p>Projectleider: nog te bepalen. Uitvoeren onderzoek: nog te bepalen. Opstellen stappenplan en werkwijze: nog te bepalen Bespreken tussen- en eindresultaten project: bfg adviseur, onderwijscluster maritiem en vertegenwoordigers bedrijfsleven</p>
7. Bereik	<p>In principe zullen de zes instellingen die lid zijn van het onderwijscluster Maritiem de opbrengsten van dit project gaan gebruiken. Daarnaast verwachten wij dat de opbrengsten van dit project toepasbaar zullen zijn voor andere kwalificaties met (internationale) wettelijke beroepsvereisten, bijvoorbeeld in de sector transport en logistiek, (minimaal 30 instellingen).</p>
8.1 Begroting	<p>Voor het uitvoeren van deze activiteiten zijn de volgende kosten begroot:</p> <p>Voorbereiding en begeleiding project: 5 dagen x 8 uur x € 97,- = € 3.880,- Uitvoeren onderzoek¹: 20 dagen x 8 uur x € 97,- = €15.520,- Opstellen stappenplan/ werkwijze en plan van eisen: 5 dagen x 8 uur x € 97,- = € 3.880,- Bijeenkomsten onderwijscluster: 3 bijeenkomsten x 6 personen x 5 uur x € 97,- = € 8.730,- Themabijeenkomst voor betrokken instellingen en stakeholders: 1 dag x 8 uur x 15 personen x € 97,- = € 11.840,- Communicatie kosten: € 5.000,- (out of pocket kosten)</p> <p>Totaal: € 48.650,-</p>
8.2 Eigen bijdrage	<p>De bfg MTLM draagt € 8.880,- bij uit eigen middelen voor de voorbereiding en begeleiding van het project door de bfg adviseur en de communicatie naar instellingen en stakeholders (€ 3.880,- uren en € 5.000,- externe kosten).</p>

¹ Het onderzoek omvat de volgende activiteiten: maken inventarisatie huidige situatie bij instellingen, beschrijven gewenste situatie, overleg met ministerie Infrastructuur & Milieu, Inspectie van het Onderwijs, Sociale partners en overige externe stakeholders.

	De betrokken instellingen dragen € 20.370,- bij uit eigen middelen voor het bijwonen van de themabijeenkomst en de bijeenkomsten van het onderwijscluster
8.3 Gewraagde subsidie	Totale kosten project: € 48.650,- Eigen bijdrage btg MTLM: € 5.880,- Eigen bijdrage instellingen: € 20.370,- Gevraagd subsidiebedrag: € 19.400,-
Handtekening btg-voorzitter	 R.C.A. Wicke

Bijlage 2 Voor- en nadelen verschillende typen examenplannen.

Type examenplan	Voordelen	Nadelen
Eenheid van examineren is een (deel van) één of meerdere werkprocessen.	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van rijke examen methodenmix. • KD en STCW eisen zijn herkenbaar. • Student krijgt gedurende zijn hele opleiding examens. • Examenstructuur sluit aan bij examenstructuur van niveau 3 dit maakt op- en afstroom mogelijk. • 21 examens nodig* 	<ul style="list-style-type: none"> • Per kerntaak meerdere examens nodig. • Examineren van kleine eenheden kan de validiteit verlagen, omdat dan de mate van complexiteit of het niveau van beheersing van de kerntaak mogelijk niet wordt gerealiseerd. • Nadelig voor de HUBO aspecten. • Hoeveelheid examens verhoogt de studielast
Eenheid van examineren is een (deel van) één kerntaak.	<ul style="list-style-type: none"> • Resultaat van examen is tevens resultaat van de kerntaak. Bevordert transparantie. • KD en STCW eisen zijn herkenbaar. • Examenstructuur sluit aan bij examenstructuur van niveau 3 dit maakt op en afstroom mogelijk. • 14 examens nodig* 	<ul style="list-style-type: none"> • Behalve CGI gesprekken geen examens voor examineren van specialistische kennis. • Alle examens lijken even zwaar te wegen. • Betrouwbaar beoordelingsinstrument maken voor een CGI is complex.
Eenheid van examineren is een beroepsgebied: Nautisch, Cargo, Technisch. Alle werkprocessen die gaan over een van de gebieden gebied worden bij elkaar geëxamineerd.	<ul style="list-style-type: none"> • Herkenbaar voor het beroep. • Kritische beroepssituaties op het deelgebied staat centraal in het examen. • 6 examens nodig* • Positief voor HUBO aspecten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alle 6 examens vinden plaats in jaar 4 van de opleiding. • Weinig meetmomenten waarop de student succesvol kan presteren. • Door gebruik van minder examens wordt de inhoud te examineren eisen per examen groter. • Score van 1 examen telt mee in bij het resultaat van vier kerntaken. • Validiteit kan mogelijk onder druk staan doordat door de constructie de taakcomplexiteit mogelijk hoger ligt dan op het niveau van de kerntaak. • Een aantal werkprocessen wordt in meerdere examens gedekt. • Transparantie staat onder druk. • Constructie van examenproduct is complex, m.n. de cesuur. • Complexe verantwoording.

* Nodig om de beroepsgerichte kerntaken mee te examineren zonder inbegrip van wettelijke vereisten uit MVT- eisen.